

**DECENNIUM
DOELEN**

KOMAF MET ARMOEDE

15.09.22

ARMOEDEBAROMETER 2022

Inhoud

Armoedebaarometer 2022.....	3
2021 is een scharnierperiode. Een dringende keuze voor armoedebestrijding dringt zich op.....	3
1. Inleiding en samenvatting	3
2. Mensen in armoede hebben het veel moeilijker	5
3. Een ommekeer in de armoedecijfers	9
4. Een lage armoededrempel verbergt armoede	10
5. De zekerheid van verarming	11
6. Van "sense of urgency" naar concrete maatregelen.....	13
Annex 1 Hoe de armoedecijfers lezen	17
Annex 2 De Energiefactuur	19

COLOFON

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Decenniumdoelen, Huidevetterstraat 165, 1000 Brussel

www.komafmetarmoede.be

Brussel, 2022

ARMOEDEBAROMETER 2022

2021 is een scharnierperiode. Een dringende keuze voor armoedebestrijding dringt zich op

---

1. Inleiding en samenvatting

Decenniumdoelen, het platform van armoedeorganisaties, vakbonden, mutualiteiten en het brede Vlaamse middenveld, analyseert elk jaar de armoedecijfers. Deze cijfers verhullen echter de dagelijkse strijd om te overleven. Ze herleiden mensen in armoede tot nummers en aantallen: zoveel komen erbij of vallen af. Armoedebestrijding wordt zo een verhaal van statistieken.

Veldwerkers en armoedeverenigingen, vrijwilligers van de voedselbanken brengen een ander beeld. Een beeld van diepe miserie. Hun verhalen geven een noodzakelijk correctie aan de vele statistieken, ze geven een gezicht aan armoede. Armoedebestrijding wordt dan een verhaal van het miskennen van grondrechten.

De jaarlijkse Armoedebaarometer van Decenniumdoelen koppelt cijfers aan een verhaal van grondrechten. De mix tussen analyse en ervaring maken van de Armoedebaarometer een krachtig document voor beleidsmakers en de brede samenleving. Een document dat politici uitnodigt om een effectief beleid te voeren, samen met mensen in of nabij armoede.

Vandaag leven we op een kruispunt. Een kruispunt naar meer of minder gelijkheid, naar meer of minder armoede. De nasleep van corona, de energiecrisis, de inflatiecrisis, de economische onzekerheid en de aanstormende klimaatcrisis verplicht elke samenleving antwoorden te zoeken. Een scharnierperiode waar de keuzes voor solidariteit en herverdeling de enige antwoorden zijn voor een leefbare samenleving.

2021, de periode waarover de Armoedebaarometer 2022 spreekt, is een scharnierjaar. Aan de ene kant dalen de armoedecijfers en bepaalde indicatoren rond werk en kinderarmoede. Aan de andere kant, vanaf het najaar 2021, zijn er de verontrustende cijfers en verhalen van veldwerkers.

De verontrustende cijfers en verhalen gaan over de exponentiële nood aan voedselhulp, over OCMW's die meer dan ooit andere hulp- en maatschappelijke dienstverlening moeten uitreiken. Het gaat over voedsel, financiële hulp en schuldbemiddeling. De dalende armoedecijfers verbergen aldus een concreet verhaal van diepe armoede en meer nood bij veel gezinnen, vooral uit de lage middenklasse.

De diepere armoede en de groeiende, exponentiële nood in het najaar 2021 is de voorbode van de diepe crisis waarin we vandaag, 2022, zitten. De Armoedebaarometer 2022 kan bijgevolg niet voorbijgaan aan deze nood. Alle lichten staan op dieprood. Een globale verarming van vooral de lage middenklasse en de verdieping van de armoede is vandaag een realiteit.

Overheden moeten nu schakelen en moeten niet wachten op regeringsverklaringen. Gezinnen hebben vandaag nood aan concrete antwoorden.

Overheden, partijen en samenleving moeten voorbij hun eigen (kortzichtige) belangen gaan en keuzes maken in het belang van een sociale en herverdelende samenleving waarbij de sterksten de zwaarste lasten dragen.

Energiemaatregelen moeten gekoppeld worden aan een lange termijnverhaal. Met een centraal stellen van energetische renovatie. Collectieve maatregelen, zoals collectieve warmtepompen of uitgebreide energiegemeenschappen, naast intensieve renovatiecampagnes, zijn nodig. Het structureel verankeren van het sociaal tarief en dit tijdelijk uitbreiden tot de lage middenklasse is absoluut noodzakelijk. Het uitzuiveren van de energieprijzen en het wegwerken van Mattheuseffecten zijn vooral een Vlaamse taak.

Vlaanderen en federaal moeten werk maken van het verhogen van het inkomen. De indexeringen van de sociale minima zijn belangrijk, maar zijn niet voldoende om de op hol geslagen tarieven te verwerken. Het sociaal tarief is belangrijk maar niet voldoende: gezinnen blijven ermee in een overlevingsmodus. Investeren in het Groeipakket moet ten goede komen van de sociale toeslagen. Deze gaan immers naar zowel mensen in armoede als mensen nabij armoede vanuit de lage middenklasse.

Duurzame en betaalbare huisvesting is het antwoord op middellange termijn. Sociale huisvesting is hierin een duurzaam en betaalbaar antwoord. Maar dit antwoord blijft voor 180.000 gezinnen momenteel enkel fictie. Dit non-beleid wordt vandaag cash betaald door de honderdduizenden gezinnen. De Vlaamse regering legt bovendien de verantwoordelijkheid bij de private verhuurder, maar neemt zelf te weinig initiatief om structurele antwoorden te geven. Ja, aan een plafonnering van de huurprijzen, maar ook vooral een grote ja aan een uitbreiding van de huurpremie. Ook federaal kan een steentje bijdragen door de belastingaftrek tweede woning stop te zetten en deze middelen te gebruiken voor de broodnodige energetische renovatie van de private huurmarkt.

Een crisis biedt steeds een mogelijkheid om een ander antwoord te zoeken. Het is een opportuniteit om een andere weg in te slaan. We kunnen nu gaan voor een land met meer gelijkheid en minder armoede, of we laten miljoenen Vlamingen en Belgen in de steek in de diepe armoede.

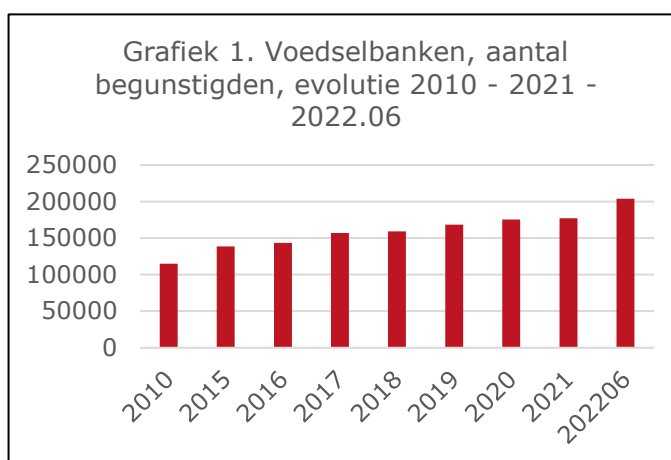
De Armoedebaarometer 2022 toont de nood van een dringende keuze in een scharnierjaar.

2. Mensen in armoede hebben het veel moeilijker

De voorbije twee jaren waren voor iedereen hels. Toch werden vooral mensen in of nabij armoede zwaar getroffen door de corona-pandemie en de "lock-downs". De zwaktes van onze samenleving werden open en bloot gelegd. Terechte aandacht ging naar de woonzorgcentra en de ziekenhuizen, iets minder naar de gezinnen in veel te kleine appartementen, naar de groeiende vereenzaming, naar de onbereikbaarheid van diensten, naar personen met een dubieus arbeidscontract die zonder werk en zonder steun vielen, ... De federale en de eerder beperkte Vlaamse maatregelen hebben veel gezinnen uit de armoede gehouden. Maar toch, uit de talrijke verhalen van ervaringsdeskundigen blijken de voorbije jaren helse jaren voor mensen in of nabij armoede.

Een van hun verhalen is dat er veel meer mensen een beroep doen op de voedselbanken.

Grafiek 1 geeft een inzicht in het aantal personen die een beroep doen op de voedselbanken¹. De evolutie is helaas spectaculair: van 115.000 begunstigden in 2010 tot meer dan 177.000 in 2021. Opvallend is dat de stijging jaar na jaar doorgaat: in 2021 zien we bijna 2.000 begunstigden meer. Sindsdien zijn de cijfers verder blijven stijgen. Een recent persbericht van de Voedselbanken spreekt boekdelen: "de vraag om voedselhulp is sinds januari met 15% gestegen"². Het aantal mensen dat zich aanbood voor voedselhulp tussen 1 januari en eind juni 2022 gestegen tot 204.000, met andere woorden, 27.000 begunstigden meer.

Naast de Voedselbanken zijn er nog andere organisaties zoals OCMW's, Welzijnsschakels of vrijwilligers die niet aangesloten zijn bij de Voedselbanken, maar ook voedselpakketten verdelen. Uit hun verhalen leren we dat er steeds meer personen nood hebben aan voedselbedeling.

De Voedselbanken tonen een topje van de armoede-ijsberg. Ze tonen gezinnen die voedselpakketten nodig hebben om te overleven. De Voedselbanken tonen hoe armoede evolueert naar erge miserie.

De OCMW's geven naast leefloon ook nog andere steun³. Deze steun kan financiële steun zijn, voedselhulp, niet dringende medische hulp, steun in het kader van kinderarmoede, en schuldbemiddeling. Deze andere maatschappelijke hulp- en dienstverlening is dus andere hulp van het OCMW dan een (equivalent) leefloon, tewerkstellingsmaatregel of dringende medische hulp. Ze kan bovenop de gewone steun zijn, maar kan eveneens alleen gegeven worden. Uit het onderzoek van de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en

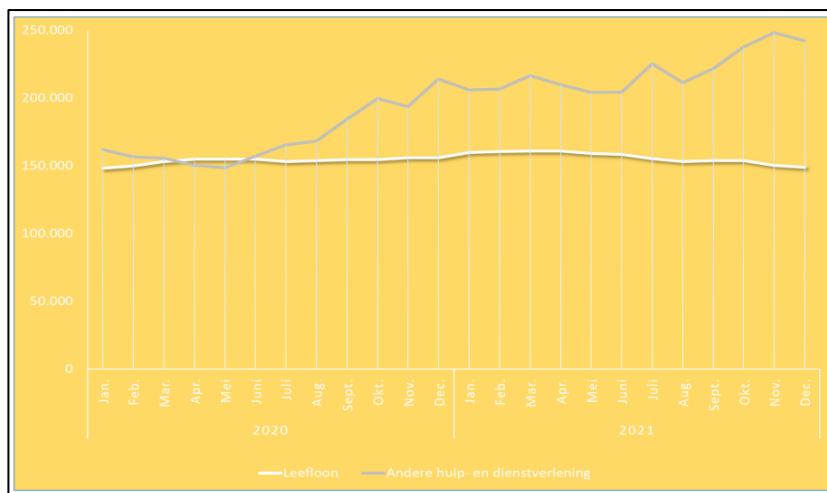
¹ <https://www.foodbanks.be/nl/over-ons>

² <https://www.foodbanks.be/nl/pers-documentatie>

³ De sociale impact op de OCMW's en hun doelpubliek: een terugblik op de coronacrisis (2020-2021). <https://www.mis.be/nl/studies-publicaties-statistieken/de-sociale-impact-op-de-ocmws-en-hun-doelpubliek-een-terugblik-op>

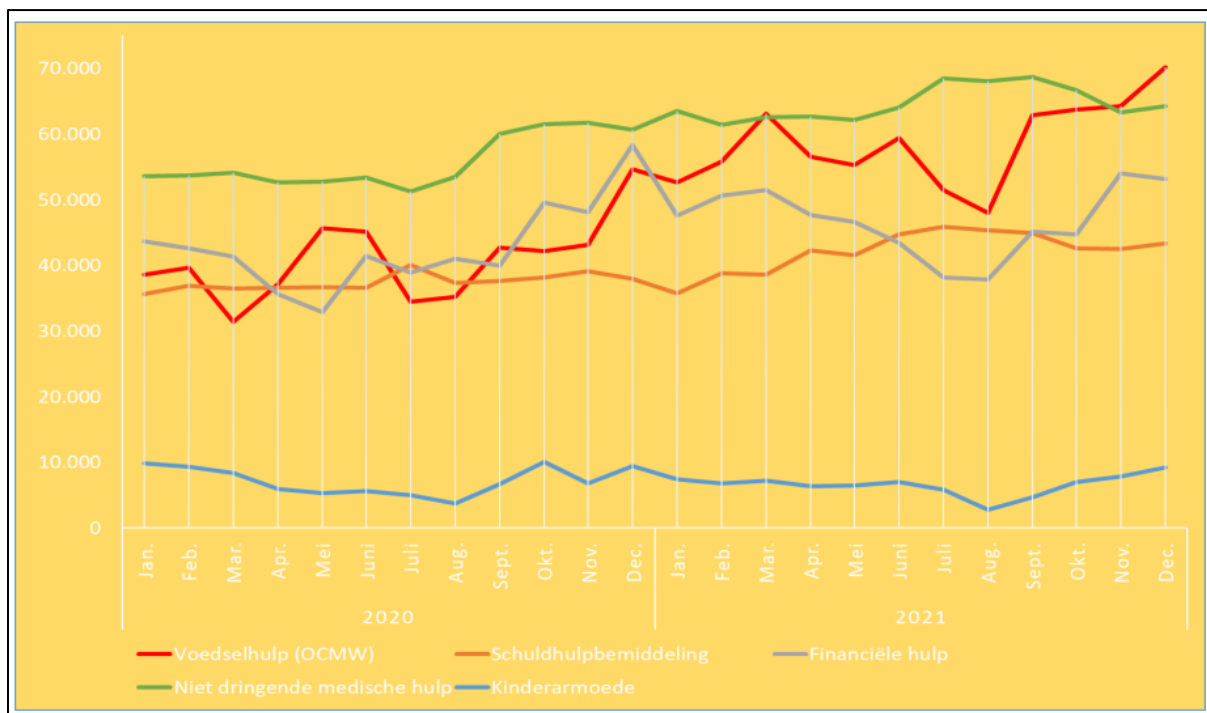
Grootstedenbeleid blijkt dat tussen 65% en 75% van de steunaanvragers enkel en alleen deze steun ontvangen (zij ontvangen dus geen (equivalent) leefloon, noch een tewerkstellingsmaatregel).

Het gaat dus over een groep mensen die grotendeels onder de radar van de administratieve statistieken blijft: mensen die geen recht hebben op Maatschappelijke Integratie of Maatschappelijke Hulp, maar die zich toch tot het OCMW wenden voor andere maatschappelijke hulp- en dienstverlening.

Figuur 1 Evolutie van het aantal leefloombegunstigden en het aantal begunstigden van andere maatschappelijke hulp- en dienstverlening (2020-2021, enquêtegegevens)

In de eerste figuur⁴ tonen we de evolutie van het aantal leefloombegunstigden (witte lijn) en het aantal begunstigden voor andere maatschappelijke hulp- en dienstverlening (blauwe lijn). Terwijl het aantal leefloombegunstigden relatief stabiel blijft over de twee jaren (2020 en 2021) stijgt het aantal begunstigden voor andere hulpverlening fors. Opvallend is dat deze stijging vanaf augustus 2021 (ongeveer 200.000 aanvragen per maand) terug fors aan het stijgen is.

Figuur 2 Evolutie van het aantal begunstigden van andere maatschappelijke hulp- of dienstverlening per type (2020-2021, enquêtegegevens)

⁴ Zie supra noot 3, pag 12, grafiek 8

De tweede figuur⁵ zoemt dieper in op de verschillende soorten andere hulp- en dienstverlening. We nemen er drie onder de loep.

Voedselhulp (donkere rode lijn) is ook voor de OCMW's een belangrijke steunmaatregel. Tot maart 2021 stellen we een (schommelende) opwaartse trend vast. Daarna zien we een terugval, maar vanaf september 2021 volgt opnieuw een stijging van het aantal steunaanvragen tot een hoogte(?)punt in december 2021 (+81,2% t.o.v. januari 2020). Hiermee is de voedselhulp over de twee jaren het sterkst gestegen van de andere maatschappelijke hulp- en dienstverlening.

Financiële hulp (bovenste blauwe lijn) is sterk gestegen tot december 2020. Vanaf januari 2021 daalt het aantal steunaanvragen tot augustus. Vanaf september zien we terug een stijging. In december 2021 is de financiële hulp met 21,9% t.o.v. januari 2020 toegenomen.

Ook het aantal dossiers voor schuldbemiddeling (bruine lijn) stijgt globaal genomen sterk sinds juli 2020. De opwaartse trend zet zich door en bereikt een hoogtepunt in juli 2021. Daarna blijft een hoog niveau behouden en in december 2021 is de hulp voor schuldbemiddeling nog opvallend hoger dan voor de coronacrisis (+21,6% t.o.v. januari 2020).

Deze financiële steun, voedselhulp of schuldbemiddeling zijn een belangrijke indicator van de financiële nood van gezinnen. Je moet al diep in de miserie zitten vooraleer je naar het OCMW gaat. De drempel van het OCMW - ondanks alle pogingen - is immers nog steeds hoog.

De corona- en energiecrisis zijn merkbaar in bovenstaande figuren. Deze crisis wordt langzaam aan verwerkt in het eerste semester van 2021: het aantal steunaanvragen daalt. Vervolgens, vanaf augustus, september 2021 stijgen alle steunaanvragen en bereiken een hoogtepunt eind december. De energiecrisis begint zich te laten voelen.

OCMW's kunnen naast deze andere hulpverlening nog bijkomende aanvullende steun geven. Heel wat gezinnen kloppen vandaag aan bij het OCMW omwille van de hoge energiefacturen. Sinds juli 2022 stijgen de hulpvragen. Ook bij de incassobureaus is het dringen.⁶

Deze andere hulp en dienstverlening toont de ernst van de financiële nood van gezinnen. Het zijn vooral gezinnen die niet tot het "normale" doelpubliek van een OCMW behoren. Zowel tijdens de coronacrisis als de energie- en inflatiecrisis komen ook gezinnen uit de lage middenklasse aankloppen. Daarnaast moeten arme gezinnen die niet aankloppen omwille van allerlei redenen (zoals angst voor het plaatsen van kinderen) hun schroom overwinnen. Meer en meer gezinnen komen dieper en dieper in de miserie.

---

⁵ Zie supra noot 3, pag 13, grafiek 9

⁶

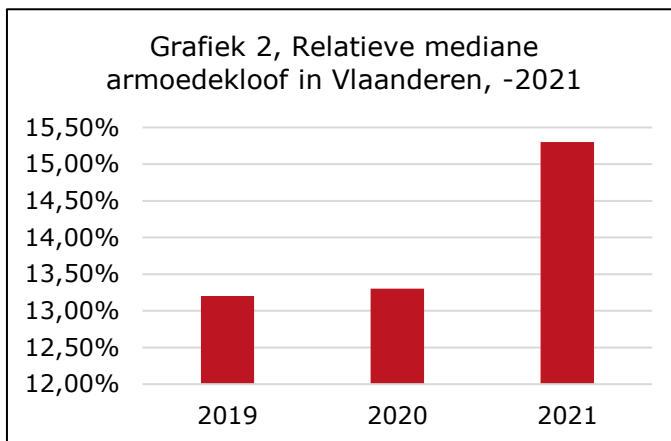
<https://magazine.dezondag.be/makr/epaper/107/2022/36/iS1qLY1qBR4JT2e3QFFEaM5EsQ71KG%252BI39JNZswJFEY%253D/3DI/html5/index.html>

Deze evolutie kunnen we eveneens zien in de evolutie van de armoedekloof in Vlaanderen sinds 2019. Grafiek 2 toont de relatieve mediane armoedekloof die een indicatie geeft van de diepte van de armoede.

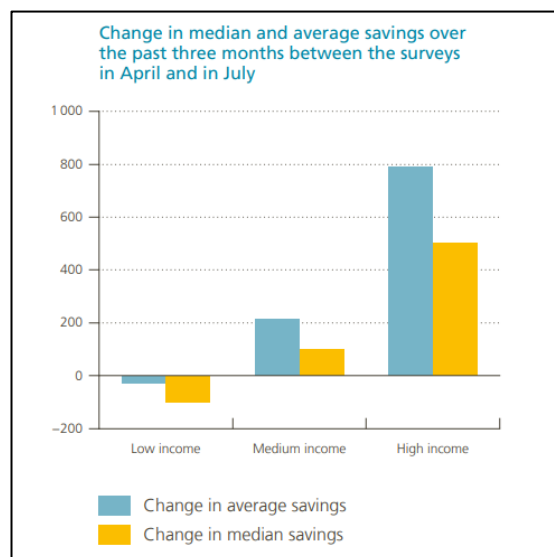
Het gaat om het verschil tussen de armoededrempel en het mediaan beschikbaar huishoudinkomen van de groep personen onder de armoededrempel, uitgedrukt als een percentage van de armoededrempel. Een armoedekloof van 15% betekent dus dat

het mediaan inkomen van personen onder de armoededrempel 15% lager ligt dan de armoededrempel. Hoe hoger het percentage, hoe lager het inkomen van personen met een inkomen onder de armoededrempel⁷. De relatieve mediane armoedekloof lag in het Vlaamse Gewest op 15,30%.

De relatieve armoedekloof is sinds 2020 met 2 procentpunt gestegen! Personen in armoede zijn er met andere woorden armer op geworden.

Dit is een zijde van het armoedeverhaal. De andere zijde is de groeiende ongelijkheid. De voorbije twee jaren hebben de ongelijkheid versterkt: aan de ene kant zien we mensen in diepere armoede en aan de andere kant mensen met (veel) meer middelen. Eén figuur van de Nationale Bank van België over de gevolgen van de corona-periode zegt meer dan genoeg⁸: In de betreffende periode van 2020 tussen april en juli dienden de lage inkomensgroepen hun spaargelden te gebruiken, terwijl de andere, en vooral de hoge, inkomensgroepen een overschot aan spaargelden hadden.

Figuur 3 NBB, verandering in gemiddelde en mediaan spaargelden tussen april en juli 2020

Een harde conclusie: wie in armoede leeft, leeft in diepere armoede. Bovendien zijn de evoluties onheilspellend. Vanaf september 2021 komen donkere wolken aandrijven. De aanvullende maatschappelijke hulp- en dienstverlening stijgt exponentieel, en de Voedselbanken kunnen niet meer bijbenen.

Of is er toch een ander beeld mogelijk?

⁷ <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/diepte-van-het-armoederisico>

⁸ R. Basselier G. Minne Household savings during and after the COVID-19 crisis : lessons from surveys. Chart 8 CES data imply that pandemic-related excess savings are concentrated among high-income households. https://www.nbb.be/doc/ts/publications/economicreview/2021/ecoreviii2021_h4.pdf

3. Een ommekeer in de armoedecijfers

Bovenstaande cijfers tonen hoe armoede dieper snijdt in het leven van mensen in of nabij armoede.

Ze tonen ook een ander beeld: de verwerking van de coronacrisis zorgde voor minder steunaanvragen tot augustus 2021. We zien met andere woorden twee verschillende beelden, een daling en een onheilspellende stijging.

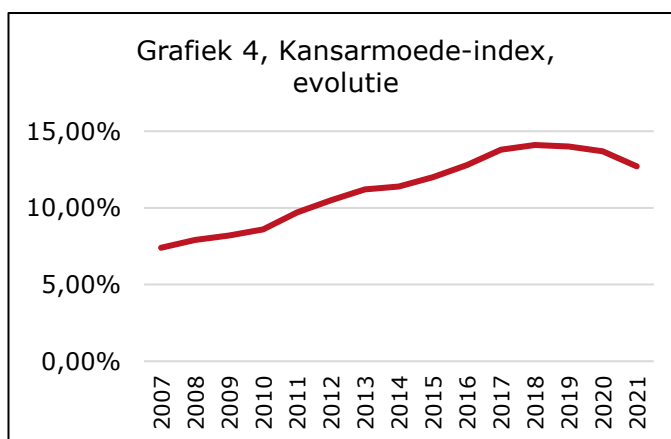
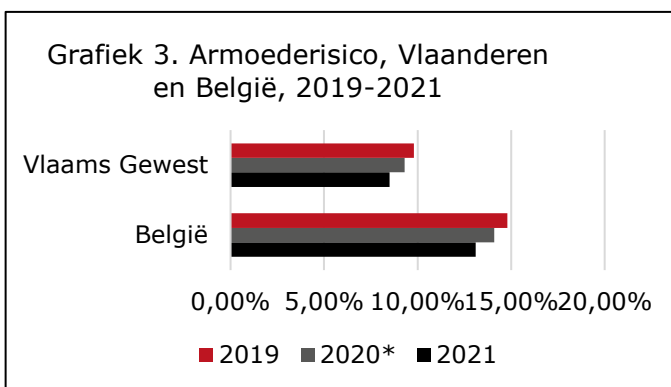
De huidige armoedecijfers⁹ tonen het eerste beeld: tot voor kort bleven de Vlaamse armoedecijfers min of meer stabiel, ze schommelen sinds 2007 rond de 10%. Het ene jaar licht stijgend, het andere jaar licht dalend, afhankelijk van de economische conjunctuur¹⁰.

Maar de cijfers voor 2021 tonen dat er heel wat minder personen in armoede leven. Een ommekeer.

Grafiek 3 geeft de evolutie sinds 2019 aan. 2019 volgt min of meer de jarenlange trend. Sinds 2019 dalen de armoedecijfers van 9,8% tot 8,5% in 2021. Ook de Belgische cijfers dalen van 14,8 naar 13,1%. In 2021 leefden in Vlaanderen 560.000 personen met een risico op armoede. Dit is een daling met ongeveer 90.000 personen tegenover 2019.

Deze ommekeer is terug te vinden in alle andere indicatoren. We kunnen dus spreken van een breuk met het verleden.

De kansarmoede-index van Kind en Gezin toont ook deze breuk. Grafiek 4 toont een duidelijke ommekeer na zoveel jaar van stijgende kansarmoede in de gezinnen met zeer jonge kinderen. In 2021 leeft nog steeds 12,7% van deze gezinnen in kansarmoede, een daling met 0,9 procentpunt t.o.v. van vorig jaar. Tegenover 2018, het desastreuze hoogte(?)punt is de index met 1,4 procentpunt gedaald.

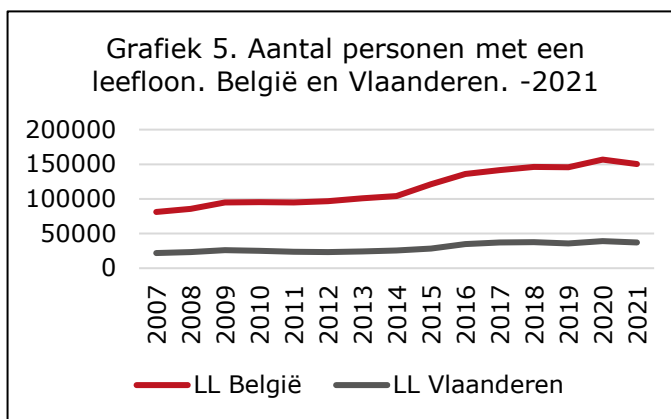

⁹ Alle grafieken tenzij anders aangegeven zijn gebaseerd op data te vinden op <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking-en-samenleving>

¹⁰ 2020 is een bijzonder jaar omwille van de coronapandemie. Tijdens 2020 was het bijzonder moeilijk om personen te betrekken in het onderzoek waardoor de foutenmarge veel groter is dan normaal. 2020 mag daarom niet zomaar vergeleken worden met andere jaren. Zie ook annex 1

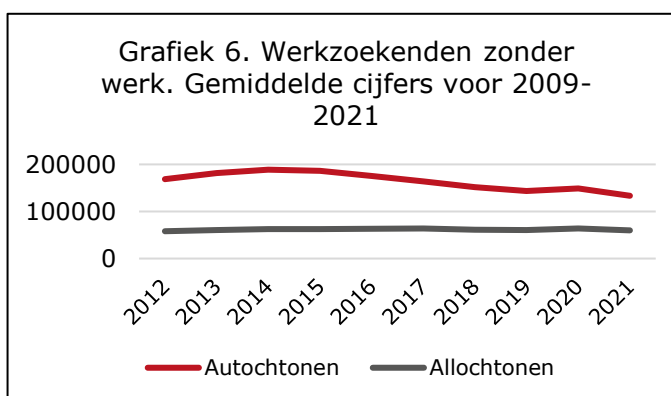
Ook het aantal personen met een leefloon stabiliseert of daalt licht. Grafiek 5 geeft een overzicht.

Voor België dalen de cijfers t.o.v. 2020 met 6.000 tot 155.000 personen. In Vlaanderen daalt het aantal leefloners met 2.000 tot bijna 37.000 personen.

Een laatste grafiek 6 toont de evolutie van de werkloosheid. Het hebben van werk heeft meestal een gunstige impact op armoede.

Ook hier zien we een dalende trend: 2020 vertoonde een lichte opstoot, maar vanaf 2021 is er meer dan beterschap. Mensen met een migratieachtergrond krijgen ook wat meer kansen: een daling met 4.000 tot 59.807 werkzoekende personen zonder werk tegenover 2020.

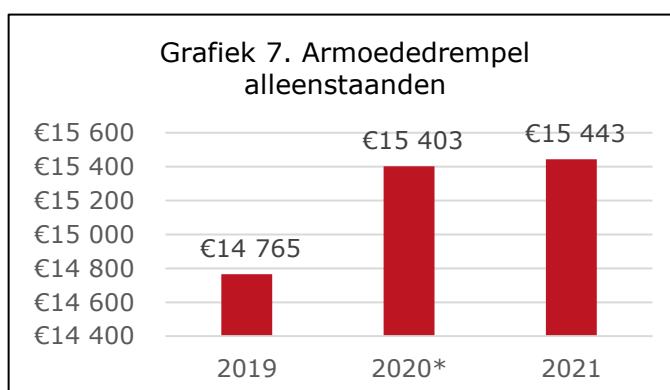
De schaarste op de arbeidsmarkt in 2021 is een kans voor veel personen met een migratieachtergrond en met een lage opleiding om eindelijk een antwoord te vinden op hun vraag naar werk. Vaak zitten ze dan wel in onzekere, tijdelijke en laagbetaalde jobs waar heel wat flexibiliteit wordt gevraagd. De combinatie werk en gezin is voor deze groep bovendien zeer moeilijk.

De vele indicatoren tonen een ommekeer in de armoedecijfers. Goed nieuws dus!?

4. Een lage armoededrempel verbergt armoede

De armoedecijfers dalen. Een deel van de verklaring zien we in bovenstaande grafieken en cijfers. Na de coronacrisis is er een golf van economisch optimisme gekomen. Dit vertaalt zich gedeeltelijk in dalende armoedecijfers.

Maar dit is niet de enige verklaring. De belangrijkste reden ligt bij de armoededrempel (zie grafiek 7). De armoededrempel ligt steeds op 60% van het mediaan equivalent inkomen voor de hele bevolking. De evolutie van het inkomen bepaalt mede de evolutie van het aantal personen met een armoederisico.

De armoededrempel van 2021 is omwille van de covid-pandemie amper verschillend van die van 2020. Met andere woorden de gelijkblijvende armoededrempel verbergt armoede. Wim Van Lancker

in De Standaard bevestigt dat "als ook de steunmaatregelen zijn weggevallen, is mijn verwachting dat de cijfers weer zullen normaliseren. Er zijn geen fundamentele hervormingen van de sociale zekerheid, fiscaliteit of arbeidsmarktbeleid doorgevoerd. Wie voor corona kwetsbaar was, is vandaag niet beter beschermd. Daar wringt het schoentje"¹¹.

De covid-pandemie toont dat sociale bescherming helpt. Maar deze maatregelen hebben niet gezorgd voor een minder diepe armoede. De cijfers van de voedselbanken tonen hoe veel meer gezinnen in diepe miserie leven. Tegelijkertijd zien we een stabilisering van het globale inkomen waardoor de armoededrempel ongeveer gelijk is gebleven en bijgevolg zorgt voor een lager armoedecijfer.

Maar verdwijnt armoede omdat men ze niet meer terugvindt in de statistieken?

In 2019 leefden in Vlaanderen ongeveer 650.000 personen die een risico op armoede hebben. Hun situatie is niet verbeterd: de Voedselbanken, de aanvullende steunaanvragen en de diepere armoedekloof tonen de ernst van hun situatie.

5. De zekerheid van verarming

Sinds 2020 leven we in een constante periode van onzekerheid: de covid-pandemie, de oorlog in Oekraïne, de energie-crisis en de zeer voelbare klimaatcrisis. Dit leidt tot onzekerheid die zich ook economisch vertaalt in een forse inflatie- en energieprijsofstoot, een helse spiraal die de komende jaren nog voelbaar zal zijn. Deze helse spiraal verscherpt de bestaande ongelijkheden.

De covid-pandemie heeft veel gezinnen hard getroffen. De regeringsmaatregelen boden soelaas voor velen, maar niet voor allen. Iedereen met een uitkering werd dieper in de armoede geduwd. Mensen met een slecht of zonder arbeidscontract raakten geïsoleerd. Mensen zonder papieren moesten overleven zonder hulp. Mensen met een migratieachtergrond werden meer dan anderen getroffen. Er wordt amper rekening gehouden met de impact en de nasleep van Covid-19 en bijhorende maatregelen op kwetsbare groepen.

De Oekraïne-oorlog brengt een nieuwe scharnierperiode. Aan de ene kant, voorjaar 2021, tonen de armoedecijfers een lichte verbetering, aan de andere kant, vanaf najaar 2021, wordt het leven voor mensen (aan de onderkant) bijzonder duur. We hebben het niet enkel over de energiefactuur, maar ook over de huur die met de hoge inflatie sterk zal stijgen, over duurder voedsel, duurder water, duurder tickets voor De Lijn, duurder doktersbezoeken, duurder onderwijs, ... Het globale leven wordt voor de meeste gezinnen (aan de onderkant) veel duurder. De enige vraag die gezinnen met een laag inkomen zich stellen: hoe te overleven in deze en komende tijden?

Naast mensen in armoede zijn ook gezinnen uit de laagste middenklasse en personen die niet kunnen gebruik maken van sociale maatregelen de dupe en dreigen in een armoedespiraal terecht te komen. Hun spaarbuffers waren al opgebruikt tijdens de coronacrisis (zie supra figuur 3). De steunaanvragen bij de OCMW's stijgen dan ook exponentieel, de voedselhulp bereikt ongeziene hoogte.

De energiefactuur spreekt voor zichzelf.

---

¹¹ Armoede is net gedaald tijdens eerste coronajaar: 'Triomf van welvaartsstaat'.
https://www.standaard.be/cnt/dmf20220329_96131279?

De gemiddelde gasfactuur voor een woning met klein verbruik (4652 kwh) stijgt op een jaar tijd tot 1120 euro (augustus 2022), een stijging met 794 euro ten opzichte van januari 2021. Wie het sociaal tarief geniet betaalt 45 euro meer. De elektriciteitsrekening voor een kleinverbruiker (1200kWh/dag) stijgt op een jaar tijd met 243 euro, wie het sociaal tarief geniet betaalt 77 euro meer¹².

De gemiddelde gasfactuur voor een woning met gemiddeld verbruik (17000 kwh) stijgt op enkele maanden tijd tot 3191 euro (augustus 2022), een stijging met 1240 euro ten opzichte van maart 2022, het sociaal tarief daarentegen stijgt ten opzicht van maart 2022 met 25 euro.¹³

Wie een woning huurt, betaalde in 2020 gemiddeld 783 euro per maand. In 2021 steeg de huur met 2,5%, een stijging van 20 euro per maand. Op 1 januari 2022 stegen de gemiddelde huurprijzen met 50 euro tot 871 euro per maand¹⁴.

Een sociale woning werd in 2020 verhuurd aan gemiddeld 331 euro. In 2021 steeg de gemiddelde huurprijs met 8,3 euro tot 340 euro. Op 1 januari 2022 stegen de gemiddelde sociale huurprijzen met 20 euro tot 360 euro per maand.¹⁵

En 2023 moet nog komen: de gezondheidsindex is op 1 jaar al met 8% gestegen (juli 2021-juli 2022)¹⁶. Dit zou betekenen dat een woning op de private markt op 1 januari 2023 gemiddeld 940 euro zou kosten (160 euro meer dan in 2020!) en een sociale woning 367 euro (30 euro meer dan in 2020°).

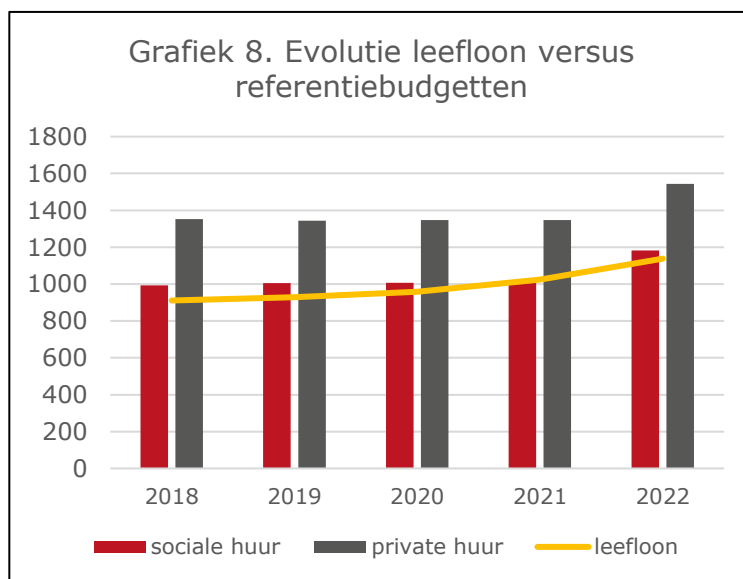
Voor een gezin uit de lagere inkomensgroepen betekent deze inflatie-opstoot en de energiecrisis een armoedeval.

Wie een sociale woning en sociaal tarief geniet wordt veel beter beschermd. Wie op de private markt zit moet proberen te overleven. In grafiek 8 vergelijken we de evolutie van de maandreferentiebudgetten met de groei van het maandelijks leefloon voor een alleenstaande.

Enkel in 2021 liep het leefloon gelijk met het referentiebudget voor een alleenstaande die sociaal huurt. In de andere referentieperioden lag het leefloon lager (respectievelijk 82, 78, 48 en 45 euro lager).

Wie op de private huurmarkt huurt moet proberen te overleven: respectievelijk 441, 416, 389, 323 en 406 euro per maand te kort.

De groei van het leefloon is duidelijk merkbaar, maar deze groei is totaal onvoldoende, zeker voor wie privaat huurt. Het nijpend gebrek aan sociale woningen duwt gezinnen in armoede.

¹² Vreg. Energiemarkt in cijfers. <https://www.vreg.be/nl/energiemarkt-cijfers>. Zie ook annex voor de desbetreffende grafieken.

¹³ Zie supra, noot 11

¹⁴ <https://www.cib.be/actua/76cfb0f2-24ac-44aa-868e-72a95e14ac2d/huurbarometer-gemiddelde-huurprijzen-in-vlaanderen-voor-het-eerst-boven-800>

¹⁵ De huurprijzberekening gebeurde via <https://statbel.fgov.be/en/themes/consumer-prices/rent-calculator>, de gemiddelde huurprijzen via CIB en VMSW

¹⁶ De gezondheidsindex sinds 1994, volgens basisjaar, laatste 13 maanden.

<https://bestat.statbel.fgov.be/bestat/crosstable.xhtml?view=ea07572b-7fc4-40f7-af62-d20b70941e86>

Vooral de laagste middenklasse (gedefinieerd als onder de armoededrempel van 80% en boven de armoededrempel van 60%) die geen sociale woning heeft en niet geniet van het sociaal tarief zullen dus in de problemen komen. Ongeveer 18% van de Vlaamse bevolking hoort tot de lage middenklasse¹⁷ of meer dan 1,1 miljoen personen.

Rekenen met onzekerheid doet ook de huidig Vlaams minister van armoede, Benjamin Dalle. Hij vreest voor een opstoot van armoede, vooral onder de laagste middenklasse. Hij vernoemt zelfs een armoedecijfer van 11,5%, het hoogste in jaren¹⁸. De minister pleit terecht voor een "sense of urgency".

De vraag is of de Vlaamse regering deze "sense of urgency" wel gehoord heeft.

De recente uitspraak van de minister-president over de huurders, "dat is de consequentie van huurder zijn", zegt alles¹⁹.

Het is dus de schuld van de huurder, die had maar moeten kiezen voor eigendomsverwerving. Maar, deze regering doet dan ook weinig voor de huurder: ze rekt enkel op de goodwill van de verhuurder, maar voor de huurder zijn er geen alternatieven. De wachtlijst sociale huisvesting is aangegroeid tot meer dan 180.000 huishoudens, sociale huisvesting ligt op apegapen, de energetische renovatie van de private huurmarkt gaat niet vooruit, er worden amper huurpremies uitgereikt, en sociale huurders en kandidaat-huurders worden gevisieerd als de grote fraudeurs. Er is bovendien geen proactief beleid met sancties om de discriminatie op vlak van vermogen, handicap en raciale criteria op de private huurmarkt te stoppen.

De Vlaamse huurders zijn nochtans geen kleine groep: ongeveer 30% van de Vlaamse huishoudens huren, waarvan het overgrote deel mensen in armoede of uit de lage middenklasse zijn. Maar zij bestaan bijna niet voor deze Vlaamse regering.

De energie- en inflatiecrisis zou iedereen wakker moeten schudden. Het water staat boven de hoofden van veel gezinnen. Zij vragen om deze terechte "sense of urgency" te vertalen in concrete stappen om eindelijk uit de armoede te geraken en een antwoord te geven op de komende crisissen.

6. Van "sense of urgency" naar concrete maatregelen

We zitten in een scharnierperiode. De armoedecijfers van 2021 tonen de realiteit niet meer: er is enerzijds de berekeningswijze van armoede - de armoededrempel - die kan zorgen voor een opstoot; er is anderzijds de energiecrisis en de inflatie die gezinnen in overleving duwen. Deze onzekerheid moet leiden tot een "sense of urgency", een "call" om eindelijk fundamentele stappen te zetten. Deze stappen zijn meer dan nodig, want de volgende crisis voor de laagste inkomens komt er aan: de maatregelen om de klimaatcrisis te bezweren.

---

¹⁷ Laure-lise Robben, Aaron Van den Heede, Wim Van Lancker. CESO. De lage middenklasse in België Studie op vraag van Denktank Minerva en Decenniumdoelen December 2018 https://www.komafmetarmoede.be/wp-content/uploads/2019/11/Rapport_Lage_Middenklasse_CESO.pdf

¹⁸ De Standaard. 24 juni 2022. Interview benjamin Dalle. 'We dreigen de hoogste armoedecijfers van deze eeuw te zien'. https://www.standaard.be/cnt/dmf20220623_97705817

¹⁹ <https://www.hln.be/binnenland/huurders-geconfronteerd-met-hogere-huurprijzen-tijdens-energiecrisis-jambon-consequentie-van-huurder-zijn~a1d7147d/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Decenniumdoelen, samen met alle armoedeorganisaties in België en alle experts, hameren al jaren op dezelfde noodzakelijke maatregelen. Uit bovenstaande simulaties leren we dat de sociale bescherming effectief een buffer is voor grote schokken: wie een sociale woning heeft of een sociaal tarief is beter beschermd dan alle andere lage inkomens. Ook de corona-pandemie leert ons dat sociale bescherming echt helpt. Bea Cantillon, armoede-expert, herhaalt en benadrukt de nood aan een herijkte en verrijkte sociale bescherming. Dit is de opdracht voor de regeringen samen met de sociale partners en het brede middenveld.

Verhoog het inkomen

De herijkte en verrijkte sociale bescherming vertrekt van alle sociale minima boven de armoederempel. Deze federale regering heeft al een aantal stappen gezet, ze heeft ze zelfs ingeschreven in haar regeerakkoord, nu moet ze het waarmaken.

- Verhoogde sociale minima veronderstellen hogere minimumlonen, degelijke arbeidscontracten, effectieve strijd tegen zwartwerk.
- De noodzakelijke welvaartsaanpassing van de sociale minima staat vandaag terug op de agenda. De werkgevers gijzelen honderdduizenden gezinnen door deze te blokkeren. Dit onverantwoord spel moet stoppen.
- Een herijkte sociale bescherming veronderstelt tevens het opvangen van de honderdduizenden personen zonder papieren die vandaag de jobs doen waarvoor geen anderen te vinden zijn en in de informele economie terechtkomen. Het taboe rond regularisering moet doorbroken worden.
- Binnen de sociale bescherming moet het sociaal tarief voor energie structureel verankerd worden. Zolang niet iedereen in een klimaatbestendige woning woont, is zeker het sociaal tarief een nodige buffer.

Vlaanderen moet de herijkte en verrijkte sociale bescherming aanvullen met een sterk beleid rond het Groeipakket. Vlaanderen krijgt heel wat meer middelen van de federale overheid die het gericht kan inzetten.

- Decenniumdoelen vraagt een verdubbeling van de sociale toeslagen binnen het Groeipakket en een aanpassing van de basisbedragen aan levensduurte. Dat is, bij uitstek, de manier om van het groeipakket echt een wapen in de strijd tegen armoede te maken. Dit houdt ook een tapering in van de sociale toeslagen om een inkomensval te vermijden, en een indexering van de inkomensgrenzen.

Een belastinghervorming is op middellangere termijn een antwoord indien deze vertrekt van het Lucas-principe (de sterksten dragen de zwaarste lasten) en van een herverdeling. Deze maakt dan ook komaf met alle vormen van Mattheus-effecten. De voorstellen vandaag zitten op de goede weg. Ze moeten nu geconcretiseerd worden. De belastingaftrek voor de tweede woning kan vlug gestopt worden en middelen genereren voor de broodnodige energetische renovatie van de private huurmarkt.

Energie is nu en morgen een probleem

Energie is vandaag niet meer uit de media en gedachten van mensen te halen. De media staan vol met schrikwekkende verhalen over de drama's als gevolg van de huizenhoge energiefacturen. Indien er geen extra maatregelen worden genomen dan zullen duizenden gezinnen extra in de armoede terecht komen, zullen gedwongen hun facturen niet meer betalen, zullen gedropt worden met alle gevolgen van dien. Nu zelfs de bedrijven roepen om hulp, kunnen de regeringen in België en de

andere Europese landen hun ogen niet sluiten. We verwachten dan ook dat de regeringen hun verantwoordelijkheid nemen om een sociale crisis en sociale tijdbom te vermijden²⁰.

- Decenniumdoelen pleit voor een uitbreiding van het sociaal tarief tot en met die huishoudens die behoren tot de lage middenklasse, gedefinieerd als de groep tussen 60 en 80% deciel. Hiervoor moet de federale regering het budget voor het sociaal tarief verhogen.
- Daarnaast moeten de federale en Vlaamse regering op korte termijn maatregelen nemen die de lange termijn niet hypothekeren: niet selectieve maatregelen zoals de verlaging van de BTW kunnen enkel tijdelijk.
- Vlaanderen kan en moet de veelvuldige energieheffingen dringend saneren. Tot nu toe heeft de Vlaamse minister voor energie enkel druppels op een hete plaat gerealiseerd²¹.
- Op korte en middellange termijn moet Vlaanderen meer dan dringend een grote inhaalbeweging maken inzake wonen.

Energetisch zuinig en betaalbaar wonen is het antwoord

Er is een grote nood aan sociale huisvesting en een (energetisch) renovatiebeleid op maat van de huursector.

- Sociale huisvesting is een stevige buffer voor alle lage inkomens, en niet enkel voor de allerlaagste, en moet dus ambitieus uitgebouwd worden. Minstens 7.500 woningen per jaar erbij zijn nodig. We staan daar nog steeds ver van af: ongeveer 1.335 woningen komen er nu sinds 2010 jaarlijks bij²²; een druppel op de hete plaat.
- Dit vraagt dus een inspanning die mensen niet stigmatiseert of schrik aanjaagt, maar een sociaal antwoord biedt. Dit vraagt een activering van de sociale woonmaatschappijen en de Vlaamse regering om de huidige stilstand te doorbreken.
- Maatregelen voor de private huurmarkt zijn dringend nodig: hiervoor moeten private verhuurders ondersteund worden in ruil voor kwaliteitsvolle, klimaatbestendige en energetischzuinige woningen die betaalbaar verhuurd worden, prioritair aan de gezinnen die nu wachten op een sociale woning.
- Intussentijd moet de indexering van de huurprijzen gegeplafonneerd worden en moet de huurpremie voor wie wacht op een sociale woning uitgebreid worden voor iedereen op de wachtlijst. Vandaag zijn er amper 13.500 van de 170.000 wachtenden op een sociale woning die een premie krijgen.

Klimaatbeleid begon 20 jaar geleden

De energie- en klimaatcrisis tonen aan dat we tientallen jaren verloren hebben door niet te investeren in het klimaatbeleid. Vandaag zijn de lage inkomensgroepen de dupe van jarenlang nonchalant en slecht beleid. Een ommekeer is nodig.

Het klimaatbeleid moet uit de Mattheus-val gehaald worden: de subsidies komen nu bijna volledig terecht bij de midden- en hoge inkomensklassen, terwijl de laagste inkomensklassen letterlijk en

---

²⁰ Zie De Standaard: "De situatie is explosief aan het worden. We moeten de mensen -beter uitleggen wat de beperkte marges van de politiek zijn om hier iets aan te doen." Björn Rzoska, fractieleider voor Groen in het Vlaams Parlement, maakt zich grote zorgen over de toenemende alarmkrenen over kwetsbare mensen die honderden euro's extra voorschot moeten betalen voor hun energierekening en duizenden euro's voor hun afrekening, geld dat ze niet hebben." https://www.standaard.be/cnt/dmf20220825_97672598

²¹ De Standaard. "Demir haalt 225 miljoen uit de elektriciteitsfactuur, een druppel op een hete plaat." https://www.standaard.be/cnt/dmf20220607_93524160

²² Eigen berekening op basis van de aangroei gedurende de laatste 10 jaar (2012 – 2021). Bron <https://www.vmsw.be/Home/Footer/Over-sociale-huisvesting/Statistieken/Woningen-en-gronden>

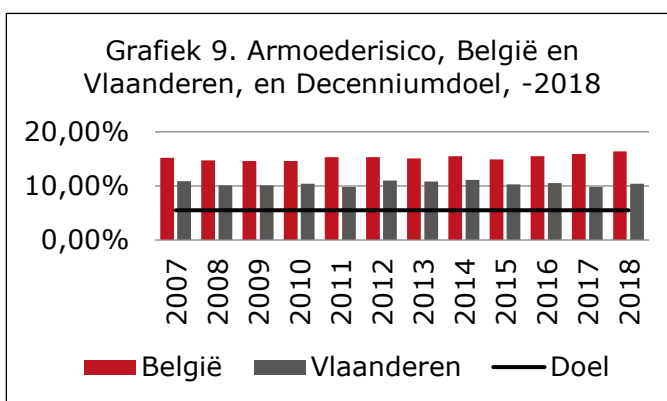
figuurlijk in de kou achterblijven. Deze middelen kunnen beter gebruikt worden om collectieve oplossingen te financieren die betaalbaar en toegankelijk zijn voor de lage inkomensgroepen en die tegelijkertijd ook nuttig zijn voor de middenklassen: collectieve warmtenetten, collectieve elektriciteitsopwekking, collectieve renovatie van straten en wijken, forse investering in openbaar vervoer, ...

Tijden van crisis, zijn ook tijden van hoop. Hoop dat de "sense of urgency" daadwerkelijk vertaald wordt in een herijkte en verrijkte samenleving waar ongelijkheid sterk verminderd is en waar iedereen de opportuniteiten krijgt om samen te werken aan de samenleving. Dit vraagt een samenleving en een beleid dat investeert in een uitweg uit de tientallen moeilijke jaren die ons wachten.

Annex 1 Hoe de armoedecijfers lezen

De armoedecijfers worden jaarlijks bekendgemaakt. Deze cijfers zijn gebaseerd op een panelonderzoek, wat inhoudt dat geselecteerde huishoudens gedurende maximaal 6 jaar worden gevolgd en geïnterviewd. De vragen hebben vooral betrekking op de sociale integratie van de deelnemers en op de inkomsten. Ook enkele algemene vragen over de woonsituatie, werksituatie en gezondheid komen aan bod. Om de resultaten op Europees niveau met elkaar

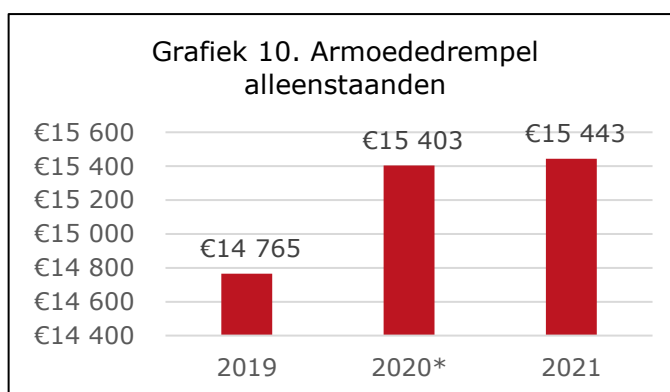

te vergelijken zijn de vragenlijsten in verschillende landen zo veel mogelijk op elkaar afgestemd²³. In 2021 werden 7.994 Vlamingen (of wonend in Vlaanderen) betrokken in het panelonderzoek²⁴. Dit jaarlijks onderzoek werd in 2019 grondig gewijzigd. "In 2019 werden een aantal fundamentele verbeteringen aangebracht aan de enquête waardoor de resultaten tot en met 2018 niet vergelijkbaar zijn met de resultaten vanaf 2019. De breuk situeert zich zowel op inhoudelijk als op methodologisch vlak"²⁵.

Vergelijken met voorgaande jaren is dus moeilijk. Grafiek 9 toont de evolutie sinds 2007. In 2018 was er een armoedecijfer van 10,4%. 2019 start met een armoedecijfer dat meer dan een half procentpunt lager ligt: met name 9,80%. Deze nieuwe reeks start dus lager, maar niet omwille van externe factoren zoals beter armoedebeleid, maar omwille van methodologische redenen.

2020 toont terug een daling: de armoedecijfers dalen met een half procentpunt tot 9,30%. 2020 en 21 zijn de pandemiejaren waardoor de panelenquêtes tijdens 2020 opgeschort werden. Er werden heel wat minder deelnemers voor de panels bereikt waardoor de onzekerheidsgraad toeneemt. We kunnen bijgevolg 2020 niet vergelijken met 2019.

2021 toont opnieuw een daling, een forse daling met bijna 1 procentpunt tot 8,50%. Opnieuw kunnen we 2021 dus niet vergelijken met de vorige jaren. Een deel van de verklaring ligt bij de armoededrempel. De armoededrempel ligt steeds op 60% van het mediaan equivalent inkomen voor de hele bevolking. De evolutie van het inkomen bepaalt mede de evolutie van het aantal personen met een armoederisico. De armoededrempel van 2021 is omwille van

de covid-pandemie amper verschillend van die van 2020, terwijl, dankzij de covid-maatregelen heel wat huishoudens een financiële ondersteuning hebben gekregen. "We zien een daling van het monetaire armoederisico", aldus Annelies De Schrijver, expert EU-SILC bij Statbel. "Dat komt omdat

²³ <https://statbel.fgov.be/nl/enquete/enquete-naar-inkomsten-en-levensomstandigheden-silc>

²⁴ Voor België werden in 2021 16.919 personen betrokken.

²⁵ https://statbel.fgov.be/sites/default/files/files/documents/Huishoudens/10.7%20Inkomen%20en%20levensomstandigheden/10.7.2%20Privation%20mat%C3%A9rielle/Technische%20nota%20-%20hervorming_NL.pdf

de armoededrempel van 2021 amper gestegen is in vergelijking met 2020. Algemeen zien we dat het inkomensverlies door COVID-19 vooral bij de werkende bevolking lag. Werkenden die getroffen werden, konden die impact enigszins compenseren door de maatregelen van de overheid. Dat heeft een impact op de armoededrempel, die niet stijgt zoals gewoonlijk, maar eerder gelijk blijft. Daarnaast zagen we bij de meer kwetsbare groepen, zoals gepensioneerden, langdurig zieken en langdurig werklozen, een licht omgekeerd effect. Zij leven vaker van een uitkering, en die werd in 2020 geïndexeerd. De monetaire impact van COVID-19 bleef bij hen eerder uit.”²⁶

De sociale bescherming tijdens de pandemie en het voortzetten van verschillende ondersteunende maatregelen en de stabilisering van het globale inkomen zorgen voor een daling van de cijfers. Eenmaal dat deze wegvallen, is een stijging van de cijfers te verwachten. Wim Van Lancker in De Standaard bevestigt dat “als ook de steunmaatregelen zijn weggevallen, is mijn verwachting dat de cijfers weer zullen normaliseren. Er zijn geen fundamentele hervormingen van de sociale zekerheid, fiscaliteit of arbeidsmarktbeleid doorgevoerd. Wie voor corona kwetsbaar was, is vandaag niet beter beschermd. Daar wringt het schoentje”²⁷.

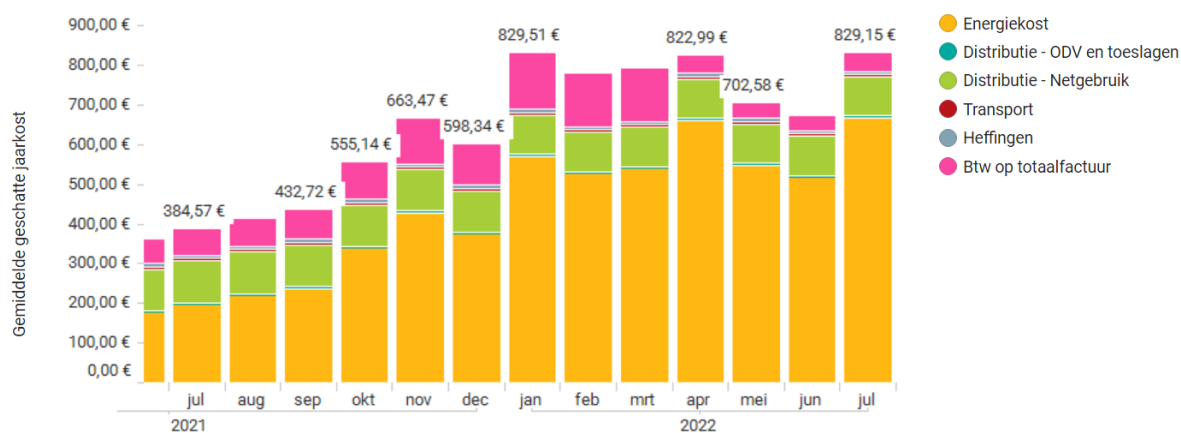
²⁶ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/risico-op-armoede-sociale-uitsluiting>

²⁷ Armoede is net gedaald tijdens eerste coronajaar: ‘Triomf van welvaartsstaat’.
https://www.standaard.be/cnt/dmf20220329_96131279?

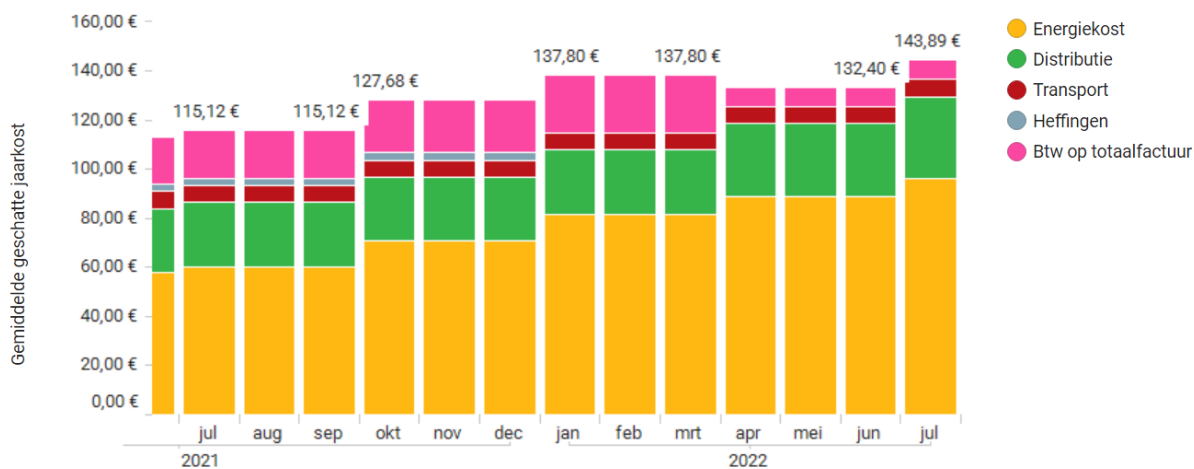
Annex 2 De Energiefactuur

De Vreg berekent de energiefactuur voor verschillende types van verbruik en voor verschillende types van ondernemingen. In onderstaande grafieken nemen we telkens de kleinste verbruikers zonder en met sociaal tarief. ²⁸

Figuur 4 De geschatte jaarprijs voor gasverbruik voor gezinnen (woning) met een verbruik van 4652 kwh

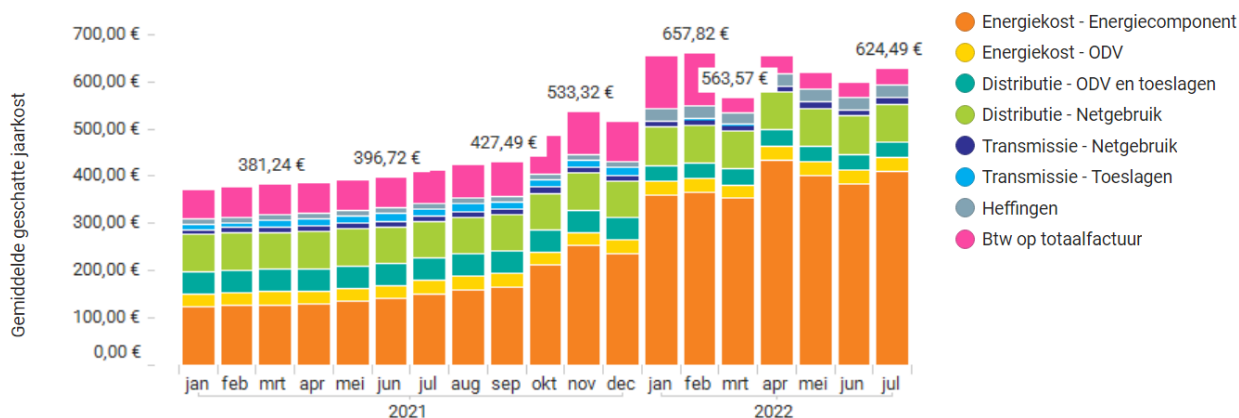

Figuur 5 De geschatte jaarprijs voor gasverbruik voor gezinnen (woning) met een verbruik van 4652 kwh aan sociaal tarief

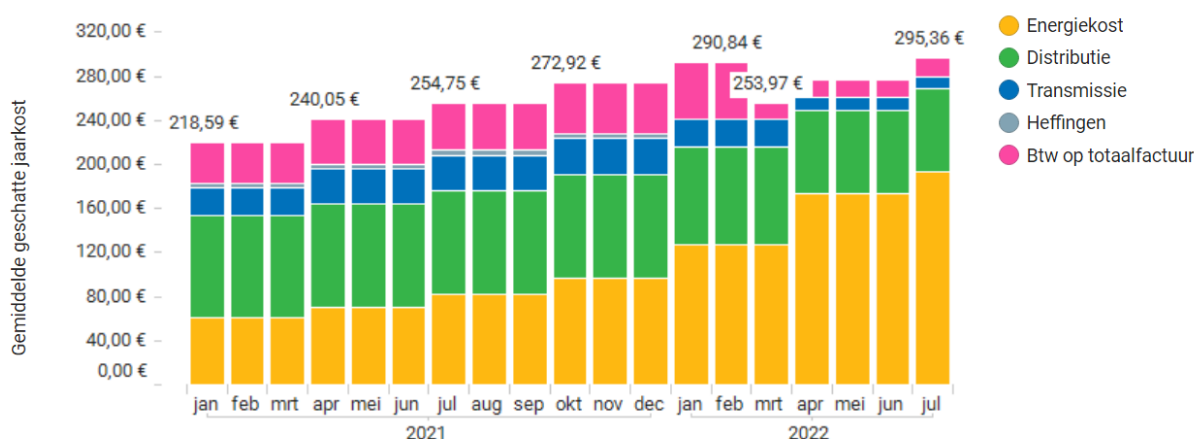

²⁸ Vreg. Energiemarkt in cijfers. https://dashboard.vreg.be/report/DMR_Prijzen_gas.html en https://dashboard.vreg.be/report/DMR_Prijzen_elektriciteit.html

Figuur 6 De geschatte jaarprijs voor elektriciteitsverbruik voor gezinnen (woning) met een verbruik van 1200 kwh dag

Figuur 7 de geschatte jaarprijs voor elektriciteitsverbruik voor gezinnen (woning) met een verbruik van 1200 kwh dag aan sociaal tarief

**DECENNIUM
DOELEN**

KOMAF MET ARMOEDE